Ч. 86 (13.035). Львів, середа 20. квітня 1932. Pocztowa opłata [illegible] Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 14·00 „
Піврічно 26·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голянді, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41.
„ Друкарні 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

ПОЛЬЩА І ФРАНЦІЯ.

З НАГОДИ ЕНУНЦІЯЦІЇ ПФАЙФЕРА І ПОЛЬСЬКО-ФРАНЦУСЬКИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ПЕРЕГОВОРІВ.

(Проблема „поморського коридору". — Післяверсайські настрої. — Чесність зі собою французького радикала. — Замість аналізи — партійна печеня. — Кредити, контингенти і наддунайський бльок. — Чи лиховісний символ?)

I.

Французький сентимент для Польщі формувався вже у часі світової війни, а остаточно скристалізувався тоді, коли щезли надії на спинення руїни царської чи пізніше демократичної Росії і всевладно запанував на сході комунізм. Польща, очевидно, не з самого сентименту стала близькою Франції, як нпр. Англії Мадярщина, що зуміла в серцях льордів Альбіону викресати вогонь безінтересовного співчуття буцімто до кривд, заподіяних їй сан-жерменським договором. Велика Польща на сході — це була **історична необхідність на руїнах російського союзника**, один із засобів самообезпеки Франції на майбутнє, одна із гарантій збереження трофеїв після перемоги.

І завдяки тій історичній необхідности „великости" Польщі, вдалось останній придбати між іншим те, що згодом стало Ахілевою пятою миру, побудованого на тезах версайського договору: шматок морського берегу і т. зв. „коридор".

Цілий ряд чільних і активних у міжнародній політиці людей висказав свої критичні завваги про цей нефортунний пункт, обстоюючи більше чи менше виразно конечність його зміни. Бо ввесь світ як слід розуміє, що — якщо „німці готові висадити у воздух цілу Европу, аби помстити свою катастрофу з 1918 р." — як писав недавно визначний французький публіцист Л. Бельбі на сторінках „Інтрансіжану", то найбільше дошкульним виразником цієї катастрофи, просто визовом німецького народу є ізольована Сх. Прусія польським Поморям.

Тенденціям т. зв. „прогерманського ревізіонізму" і поважній „колізії" наших національних інтересів із цими тенденціями ми присвятили свого часу окрему статтю, обговорюючи поїздку Ляваля до Вашингтону і „ревізіоністичної єресі" Борага. Не будемо завертати до наших тодішніх міркувань. Сьогодні хочемо тільки коротко схопити післяверсайські настрої „ін пункто коридору" великодержав і піти далі за ниткою нашої теми про взаємини французів із поляками.

Залишаючи на боці всякі мотиви — бо це справа обширна ,— ствердити треба, що ці настрої **великодержав є рішучо фільонімецькі.** Чи візьмемо відомі енунціяції американських сенаторів (Бораг, Шерман, Рід), чи виступи Муссоліні, або хочби резолюцію „великої фашистівської ради" з 9. ц. м., яка домагається ревізії тих клявзуль мирових трактатів, які містять небезпеку конфліктів, чи візьмемо врешті ріжні окремі публікації (не згадуючи вже про статті в пресі), яких на тему „поморського коридору" появилась уже тьма-тьменна, починаючи від відомої книги сер Роберта Дональда, колись головного редактора „Дейлі Кронікл", — все те в один голос кричить, аби Німеччині звернути континентальну єдність із Сх. Прусією. **Все те наскрізь ревізіоністичне у користь Німеччини!**

II.

Останній виступ радикального французького політика Пфайфера наробив багато шуму в пресі, особливо у польській і німецькій, хоч сказав він речі відомі, навіть для французів неревеляційні. Якщо слова його мають посмак сензації, то хіба тим, що вийшли вони з уст людини відзначеної стяжкою ордену „Польонія Реститута" і що розбивають вони остаточно ілюзію, яка без огляду на маркантні факти, що її перечили, всетаки покутує між поляками.

Сучасній Франції не на руку союз із Польщею! Це аксіома!

Франція, розсівшися на четвертині світового запасу золота, розуміє добре всю небезпеку німецького бажання реваншу, розуміє тим більше, що сама ще недавно всевладно була в полоні бажання пімсти за тріюмф Бісмарка і знає, що те почування є промотором найбільш очайдушних вчинків. Тому від літ пробує вона ґрунту для сусідського порозуміння, **клониться перед тінями Штреземана і жахається персоніфікованого в Гітлері „реваншу".**

Коли Пфайфер покликується на Бріяна, то він покликується на факти. Підтримує його в тому відомий німецький діяч і промисловець Арнольд Рехберг, який з цієї нагоди публікує в пресі, що ще в квітні 1926 р., коли переговорював з Бріяном у справі господарської співпраці, міг ствердити у французів рішучий відворот від орієнтації на Польщу.

Кінець ілюзії завсіди болючий. Болюча теж для поляків „чесність зі собою" у відношенні до них діяча партії, що є саме на певному шляху до влади. До радикалів залицяється тепер у передвиборчій кампанії (як відомо 1. травня є вибори у Франції) уряд із Тардіє на чолі, який живе надіями зєднати собі радикалів, поділитись із ними владою і таким чином створити „ґарантію стабільности" (улюблена фраза Тардіє, що відзеркалює його „програму").

Отже мали поляки причину забарабанити на трівогу. Вони всі від права до ліва жили ілюзією „приязни", любувались фразою „наш могутній західний союзник", яке нараз втратила весь реальний — як їм здавалось — зміст.

„Польща ізольована!", — крикнула опозиція і зжахнулась. А санація опанувала вмить своє схвилювання і з докором гукнула опозиції: „робите вітер!".

Пресовий двобій почався. Тоді, коли санаційні ґазети старались із ноншалянцією глузувати з паніки, поширюваної ендецькими та іншими опозиційними органами, здобуваючись на веселі анекдоти в роді „сидів Пфайфер і посвистував", протилежний табор вичисляв прогріхи „санації": від неполітичних потягнень, як ось „екстратури" до Риму чи до Будапешту (що — мовляв — як сидження на двох стільцях не могло подобатись Франції), до таких засадничих речей, як факт мілітарної диктатури в Польщі, що, очевидно, не може бути в смак демократичній Франції і проти чого вона вже пробувала інтервеніювати. Посипались цитати. У них надибували ми і слова „санатора" б. міністра Квятковського про те, що „сучасної системи правління в Польщі не можна вважати ані нормальною ані постійною (недавно видана книжка „Диспропорції"), чули ми теж погляди відомого Розенфельда, поміщені тільки що у французькому „Популер", його гострий виступ проти позички для Польщі так довго, як довго сидіть при владі у Варшаві санація.

Підкреслюючи те, що менше суттєве, а майже промовчуючи найважніше — так голосно виявлене у час міністерських відвідин (Париж—Берлін) у жовтні 1931 і весь час плекане як вершок правильної політичної думки бажання Франції дійти до добросусідських взаємин із Німеччиною та вибити їй думку про „реванж", — польська опозиція доконала одного: прирумянила дещо свою партійно-ідеольоґічну печеню.

Та через ту „партійну призму" опозиції і через „добру міну" проурядового табору, **польські політичні кола не здобулись на поважну, обєктивну оцінку для майбуття Польщі виступу Пфайфера,** який — при вказаних уже вище ілюзіях серед польського громадянства — є фактом першорядної ваги і заслугує на глибшу аналізу. Цей факт — це важний причинок між іншим до зрозуміння такого „незрозумілого" для ширших кол польського громадянства явища, як брак усякого зацікавлення французів для польських господарських інтересів, та подекуди наглядне нехтування ними тих інтересів.

В. Север.

Із шкільних практик.

Що пишуть українські діти?

В найновішому числі „Рідної Школи" (ч. 7. і 8.) з 15. квітня пос. Михайло Вахнюк помістив два листи від шкільної молоді зі села Німшина в Рогатинщині. Наведені в тих листах факти говорять самі за себе, а голос скарги тих селянських дітей такий болючий, що подаємо його без коментарів.

ПЕРШИЙ ЛИСТ.

„Ми нижче підписані ученики й учениці відділів IV. і V. народної школи в Німшині, пов. Рогатин, воєв. Станиславів зізнаємо, що пані учителька Марія Клосовска зчаста заступає нашого пана директора Івана Посипанка, бо він часто хорує, бо вже старий. Але ніколи так остро не виступала в нашій клясі, як дня 19. II. 1932, у пятницю. Того дня прийшла до нашої кляси і каже: „Вийонць руске ксьонжкі!" А ми кажемо: „Ми не маємо руских книжок, лише українську і польську". А вона на те: „Ту нема жадної України, лише Русь. Україна над Дніпром а над Дністром є Русь". Каже: „Ви, діти, не є українці, тільки русини; то якийсь дідуро, худобина, лотр набрехав вам, що ви українці". В той час то червоніла то синіла, бігала по клясі, товкла кулаками об стіл, аж страшно згадати. В той день цілий час науки бісилася над дітьми(грозила, кричала, всіляко називала. Василеви Цибухови казала: злодію, збую! Тадееви Бучмі казала, що на нім не стане ні сорочки ні штанів. Нам каже: „Я вам за два тижні покажу!"

В своїй клясі вона діти дуже карає, а головно хлопців за те, що вони кажуть „є" а не „естем". Бо „є" — по українськи, а „естем" по польськи. Володимира Ящука била так тяжко, що мав синці. Свідки: Василь Тутка, Микола Довгий. Просимо Вп. п. посла Михайла Вахнюка, аби п. посол стали в нашій обороні, бо вона хоче з нас поробити поляків. Вона говорить до нас лише по польськи, а в себе в клясі I., II. і III. до малих дітей говорить також лише по польськи. Слава Ісусу Христу! Підписи учеників IV. відділу: *Володимир Могилевич, Василь Цибух, Василь Тутка, Микола Луців, Мирослав Могилевич, Теодор Ящук, Тадей Бучма, Володимир Любомирецький.* Ученики (ці) V. відділу: *Евген Могилевич, Микола Довгий, Ольга Николин, Наталія Гуриула, Анна Тутка, Марія Дяків Петро Могилевич.*"

ДРУГИЙ ЛИСТ.

„Ми школярі з Німшина, пов. Рогатин просимо: ратуйте нас перед учителькою, що вона є польска і називається Марія Клосовска. Вона бє нас за те, що ми є українці і не хочемо себе називати „русінамі". Вона хоче нашу українську школу перемінити на польську. Ми учимося польської мови, історії і географії по польськи і хочемо вчитися по польськи, але так, як вона хоче, щоби нічого по українськи не говорити, лише по польськи, то ми не хочемо, бо не вміємо. Наш старий пан директор Іван Посипанко пішов на пенсію. Він учив нас, що ми є українці а пані Марія Клосовска називає нас обузями, злодіями, худобою і бе нас за те, що ми не хочемо себе називати „русінамі" лише українцями. То ми Вас просимо, пане посол, обороніть нас. Дня 9. березня 1932 р. прийшла до кляси і каже по польськи: „Вийонць русіньске ксьонжкі!" А ми кажемо, що русінських книжок не маємо, лише маємо книжки українські. То вона почала на нас кричати, а відтак казала йти всім до дому, що науки не буде. Ми вже помолилися а

вона щось подумала і вчіпилася Евгена Могилевича, ученика V. відділу і казала йому забиратися до дому. А він сам не хотів іти, бо боявся; то вона прискочила до него з кулаками і почала його дуже бити по голові, пазурами подрапала йому лице, що аж кров потекла йому по лиці. Мав праве лице запухле, під оком синець а на лівім лиці знаки пазурів. Ґеньо зачав кричати, ми попастрашувалися і повтікали зі школи, а вчителька — як уздріла покровавленого Ґеня Могилевича — втекла до своєї кляси. Так з нами тепер таке виробляє Марія Клосовска. Слава Ісусу Христу! Підписи учеників IV. відділу: *Володимир Могилевич, Василь Цибух, Теодор Ящук, Василь Тутка;* ученики V. відділу: *Евген Могилевич, Микола Довгий, Петро Могилевич*".

По одержанні цих листів поїхав пос. Вахнюк 7. квітня ц. р. до села Німшина і там у присутности родичів і інших громадян переслухав протоколярно 14 шкільних дітей, які всі факти наведені у своїх письмах одноастідно піддержали. Свідки: Михайло Любомирецький, Петро Терновський, Оніфро Ящук і Михайло Білоус (шкільний сторож).

Школа в тім селі не є утраквістична, лише з українською мовою навчання.

Епископ Полікарп до Укр. Парл. Репрезентації.

Наша Редакція отримала такого листа:

До Української Парляментарної Репрезентації.

Сердечно дякую Українській Парляментарній Репрезентації за привитання з приводу моєї хиротонії на Епископа Луцького.

Молю Бога, щоб Він Милосердний послав сили та здоровля всім тим, хто посвятив себе для праці на користь Рідного Народу й призиваю Благословенство Боже.

† Полікарп
Епископ Луцький.

16/IV. 1932 р.

Нова стадія в праці конференції роззброєння.

Великодні ферії скінчились і керманичі світової політики розпочинають наново праці конференції роззброєння. Про зворот у працях конференції покищо говорити не приходиться, скорше помітний розвиток тенденції, що вже зазначилася перед Великоднем. Новою й то дуже поважною постатю на конференції буде, очевидно, державний секретар закордоних справ Злучених Держав п. Стімсон, який має прибути до Женеви в пятницю. Промова делеґата Злучених Держав Ґібсона є в певній мірі заповідженням тієї акції, яка має розвинутися в Женеві під проводом Стімсона. Характеристичне також для початку цієї акції є те, що представник Швайцарії, Мотта, а особливо сер Джон Саймон енерґійно приєдналися до висновків американського делеґата. Це свідчить про те, що американсько-англійське співробітництво при допомозі Швайцарії, біля якої купчаться малі держави, буде й далі поважним, а може й рішаючим чинником на конференції роззброєння. Від першого дня також зазначилась і ріжниця між американськими та французькими поглядами на роззброєння. В той час як американські представники кладуть головну вагу на технічне, а разом з тим і фінансове зменшення збройнь та забезпечення цивільного населення шляхом скасування особливо небезпечних для нього родів зброї, представники Франції шукають більше політичного забезпечення від війни, шляхом приділення збройної сили Союзові Народів. Компроміс та вирівнання цих суперечних, але не протилежних поглядів, можливі тим більше, що діяльна участь Злучених Держав у европейських справах та їх співробітництво тут з Англією усувають до деякої міри можність мілітарної геґемонії Франції в межах Союзу Народів.

Виступ Літвінова з довжелезною промовою доказує, що він на Великдень не дармував і дечого навчився; про цілковите роззброєння він уже мовчав, але тим більше говорив про істотне та пропорціональне роззброєння, не згадуючи чомусь про мілітаризованих жінок та дітей, мабуть тому, що в „буржуазних" державах їх нема. Намагання його підшитися під европейські погляди зрештою успіху не мали, але викликали в пресі належну відправу.

Атмосферу, в якій розпочалися праці конференції, великодні ферії мирнішою не зробили. Ініціятива Франції в справі економічного обєднання придунайських держав скорше загострила ніж злагіднила політичні пристрасти. На льондонській конференції зазначилися з одного боку дуже поважні ріжниці між великими державами, а з другого боку поглиблення порозуміння між Італією та Німеччиною. Внутрішні відносини в Німеччині та становище цих обох держав супроти Радянщини европейського спокою у всякому випадку не збільшують.

(У. Б. в Женеві.)

Протирадянські демонстрації в Манджурії.

МОСКВА. 18. IV. ПАТ. Аґенція Тас подає: Із Харбіна повідомляють про безнастанні провокації на східно-китайській залізниці. Китайська поліція переводить арештування серед радянських громадян, а білоґвардійці, що зорґанізували замах на потяг, висадивши його в повітря, провокують далі безкарно. В дні 16. ц. м. кількасот білоґвардійців зблькували вхід до залізничої дирекції, викрикаючи погрози під адресою радянських урядовців. Часть маніфестантів вдерлася до середини і знищила кабінет неприсутного віцепрезидента Кузнецова. Вийшовши на вулицю, побачили Кузнецова і хотіли його побити, але він утік. Китайська поліція приглядалася всему бездільно.

—o—

Чи тризуб на індексі?

(З документів часу).

Староство в Турці покарало о. Василя Яремкевича і Михайла Сонича, обох з Вовчого, пов Турка над Стриєм, до ч. спр. XI. 1071 S. грівною у кwoті 200 золотих з заміною по 14 днів арешту за те, що на читальні „Просвіти" висів тризуб. У мотивах цього оречення подано:

Urząd wojew. w Stanisł. 2/5 25 l. 6321/Pr. b. 25 zakazało tow. nie polit. używać trójzęba, będącego godłem powstania ukraińskiego, a używanie tegoż skwalifikowano jako wybitne wkroczenie na tory polityki separatystycznej, skierowanej przeciw całości Państwa Polskiego.

Godło „trójząb" nie było nigdy używane na terenie Małopolski Wschodniej przed wojną. Pojawiło się ono dopiero podczas walk polsko-ukraińskich i symbolizuje zjednoczenie ziem ukraińskich, w skład których miałaby wchodzić też Małopolska Wschodnia.

Używanie tegoż godła jest czynem demonstracyjnym, wyrażającym lekceważenie i nieuznawanie stanu prawno-politycznego w Małop. Wsch. oraz ataku na całość terytorjum P. Polskiego. Za czasów b. Austrji odłam ludności ruskiej, zwący się „ukraińcami", używał na terenie Wsch. Małop. jako herbu „lwa", będącego godłem Ziemi Czerwieńskiej.

Wywieszanie więc godła „trójząb" przez „ukraińców" na obszarze Wsch. Małop. musi być uważane za demonstracyjne zaznaczenie i podkreślanie swych przekonań i dążeń separatystycznych w stosunku do Małop. Wsch.

Старенький о. Яремкевич з глибоких гір у зимі чотири рази приїздив на розправу до окружного суду в Самборі. Суддя п. Венґжин вправді увільнив обох обвинувачених до ч. спр. IV. Kad. 1163/30, одначе не наслідком недостачі предметової і підметової істоти чину, а лише з тої причини, що довгі доходження і цілий ряд свідків виказали, що повище оречення Стан. Воєвідства у громаді Вовчім не було правильно оголошене. З цього виходило би, що тризуб таки є на індексі. Характеристичне також те, що у повищому документі українці названі „відломом руского населення", а само слово українці взяте в знаки наведення...

Обох обвинувачених з доручення С.У.А. заступав адв. д-р В. Гуркевич.

—o—

По широкому світі.

На будинок поліції в Баден-Баден кинули бомбу, що знищила входові двері. Поліція арештувала 5 осіб, що втікали самоходом.

В остравсько-карвінському басейні страйкує 7.200 робітників.

Син б. німецького цісаря, кн. Август Вільгельм, аґітує в користь Гітлера.

В Каунасі арештували литовського конзуля Ракавскаса під замітом, що хотів утекти, не заплативши довгів.

У Тамерфорсі невідомі люди вхопили і вивезли фінляндського посла Еріха, соціяліста, коли приїхав на віче. Коли оправою занялася поліція, Еріха випустили в одному селі.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 20. КВІТНЯ 1932.

МИХАЙЛО ДРАҐАН. 3)

Традиція і поступ у національному мистецтві.

(Докінчення.)

Актуальні потреби мистецтва. — Чому не можна завертати в минуле? — Роля громадянства.

Із цього виходить ясно, що до минулого повинні завертати мистці відповідно до потреб актуальної мистецької потреби, але не з вимог позамистецьких, збереження традицій, патріотичних чи всяких інших мотивів. Якеж має бути наше сучасне мистецтво? Дехто каже, що наше мистецтво повинно мати нашу тематику, бо тим самим воно буде в найбільшій мірі наше. Це погляд дуже поверховний і наївний, бо так як ознака одежі в житті не є дійсною інтеґральною ознакою національности, так само не є вона в мистецтві. Чи всі ми, що не ходимо в ходаках і у вишиваній, поверх штанів спущеній сорочці, перестали бути в чім небудь українцями? І навпаки, польські малярі Сіхульський і Ярецький уживають у своїх творах української тематики, а всетаки їх творчість ні на макове зерно не є українська. А чи може польське мистецтво на тому що стратило? Думаю, що придбало.

Коли французький маляр Ґоґен малює виключно екзотичну тематику (Таїті), — то він всетаки стовідсотковий французький маляр. І нема чого ревно плакати, що наш маляр Третяків малює Сену, а не рідний Дністер, бо в тім напрямі можна посунутися до абсурду.

Український мистець буде українським мистцем як довго він буде признаватись до української нації, без огляду на те, де він буде пробувати і що буде малювати. А польський маляр Станиславський з крови і кости українець і з переважною українською тематикою є польським малярем, бо за такого сам себе уважає і нема на це ради. Коли політично-економічні обставини не сприяють малярам працювати серед нас, хай собі працюють, де захочуть, коби лише не зривали звязків зі своєю нацією. Треба рахуватись з обставинами сучасного життя, а не виходити з провінціяльних міркувань, зі сільського загумінку.

Тематика в нашім мистецтві мусить бути сучасна. Чи нашою тематикою до „скончанія міра" має бути дівчина з парубком на перелазі, курна хата і воли та корови? Як довго ми маємо киснути в тім траґічнім, віками незміннім, примітивізмі, — тоді коли побіч нас киплять, міняються скорим темпом нові форми сучасного життя, яких середовищем є місто. З любови до курної хати чи зі страху перед хмарочосом має нам дим очі виїсти і ніколи, через ті сентименти до традицій не має станути на місці курної ліпянки з хворосту залізобетонний велитень? І чи мистецтво має нас, лінивих, лежачих горілиць на степу і замріяних у красу синього неба і щебету жайворонка, вколисувати до любої дрімоти, гладити попід бороду та по живот?

Так, не перечу, ці старі форми, що доживають свого віку, мають свій чар і свою красу, навіть за серце нас можуть хапати, але нема ради, треба їх без жалю залишити та обхувати нове. Це нове має свою власну красу і цю красу треба навчитися пізнавати і засвоїти. Краса в мистецтві не має нічого спільного з поняттям вживаним нами в щоденщині. Вона в мистецтві своєрідня і змінна зі зміною кожного напрямку, — до неї треба звикати.

Як довго не засвоїмо собі нових здобутків як довго не введемо їх в наше життя, так довго будемо рабами тих, що тими здобутками володіють. Це відноситься не лише до реального життя, але і до мистецтва.

І коли наше мистецтво, як завсіди мистецтво це робить випередило всі інші ділянки практичного життя, і картиною пишної будуччини хоче збудити в нас тугу і пристрасне змагання здобути ту будуччину, — то чи може його від тої почесної і важливої ролі відтягнути скиглення слабодухих, ніжних романтиків до сліз зворушених давнім не їх руками виконаним величавим надбанням, які не бачать нової величі живої мистецької творчости і яких страшить і збиває з пантелику хаос боротьби за нові мистецькі вартости. Даремний труд! Дійсні мистці вповні свідомі своїх завдань і їх шлях ясний і отвертий.

Але давнє наше мистецтво мало поважні прогалини, власне в тім самім часі, коли наші сусіди мали таке цінаве і змістовне історичне мистецтво. Щож нам з тими прогалинами робити? Чи можна їх заповнити? Твержу далі, що нетти виконаного в свій час у мистецтві пізніше відробити не можна. П-ні І. Федорович-Малицька думає, що наші мистці мусять відробити це і пройти весь той розвоєвий шлях, яким ішло европейське мистецтво, щоби осягнути його теперішній рівень. Як це можливе?

Всяке мистецтво тисячними звязками злучене з кожночасною сучасністю. Хто потрафить настільки ввійти в чужу культуру і в психіку минулої людини, щоб створити речі, які відповідають духові минулої доби? Маляр не може бути актором. І ніхто не охоче вирікатися власної

Подяка.

Отсим почуваюся до милого обовязку подякувати ВПанам за Їх чудесний засіб Тогаль, який вирятував мене від страшних ревматичних болів. Від кількох літ терпів я невпинно на страшну ломоту в руках і ногах. Мої терпіння доходили до такого степеня, що я не був у змозі нормально працювати, а вночі не міг спати. Вичитавши в газетах про таблетки Тогаль, після довшої надуми рішився я їх зажити. По кількох тижнях болі зовсім минули і тепер я зовсім здоров.

Ще раз сердечно дякую і запевнюю ВПанів, що Тогаль буду поручувати з чистою совістю всім, що терплять на ревматизм.

З поважанням

Болеслав Вуйцікевич.

Радний пожарництва.

Львів, дня 2. квітня, вул. Львівських Дітей 56.

Свято ремісничої молоді.

Збірна великодна сповідь ремісничих хлопців у Львові.

Рідке, небудене свято мала львівська ремісничa молодь у неділю 17. ц. м. Того дня, після цілотижневої підготовки на реколекціях, що відбувалися в церкві св. Спаса, приступила вона масово до св. Причастія.

Ремісничa молодь з цілого Львова на заклик своїх оо. катехитів і Секції опіки над ремісничою молоддю при Т-ві „Зоря" ходила радо і пильно цілий тиждень на реколекційні науки, в суботу відбула великодну сповідь, а в неділю явилася вже в год. 7. рано у церкві до Причастія. Службу Божу відправив для молоді, яка заповнила цілу церкву, Преосв. еп. д-р Бучко; він ту молодь разом з о. д-ром Костельником також запричащав. У часі Сл. Божої грала оркестра „Зорі". Тут варто звернути увагу на те, що в цьому році приступило громадно до великодної сповіди і св. причастія найменше 600 молодих ремісників — цифра дійсно імпонуюча і зареєстрована у нас вперше.

Після закінчення Богослуження перейшла вся молодь з церкви до домівки Т-ва „Зоря" при вул. Вірменській, де згадана вже Секція опіки приладила для неї снідання. Молодь виповнила битком усі салі Т-ва, подвіря, а навіть вхідову браму. Снідання треба було розділити — через обмаль місця — на три тури. Участь у сніданні, в часі якого промовляв еп. Бучко і голова Т-ва „Зоря" п. Юрій Сидорак, взяло понад 500 хлопців, що вислухали згаданих промов з найбільшою увагою.

Закінчилося це велике свято ремісничої молоді спільною фотографією (яку треба було робити на 5 змін!). Враження з цілого свята дійсно preгарне. Це був без сумніву великий день нашого молодого ремісничого покоління.

Економічне життя Волині.

(Кореспонденція з Волині).

Причини господарської недуги.

Причини господарської недуги, яку переживає хліборобське населення **Волині**, а з ним і місцева торговля та слабонький промисл, дуже багато. Розпадаються вони на три головні групи: економічні, національно-політичні і психічні.

Економічна політика на Волині, як і на інших українських землях, має такий характер: якнайбільше мати звідси грошевого припливу і якнайбільше збути сюди виробів внутрішнього промислу.

Щодо другого напрямку цієї політики, то вживали і вживають найріжноманітніших заходів, щоб залити наші малозаможні українські села й міста польськими краєвими фабрикатами — мануфактурою, галянтерією, машинами, штучними погноями і т. д., — низького гатунку, по високій ціні і „на рати". Видатки на ці фабрикати не відповідали дохідности господарства, ображали ідею ощадности та йшли проти бюджетової рівноваги селянських господарств.

В цій „добродійній" для мас акції взяли участь рільний банк, соймики, ріжні синдикати, сільсько-господарські товариства, гмінні каси, каси Стефчика і т. д. Всі пхали в руки нашого селянина все те, чого не могли сконсумувати внутрішні воєвідства, а коли в нього не було гроша, вряди-годи давали йому позички або брали закупи на свій рахунок, надіючись на добрі відсотки.

Ця „допомогова" економічна акція мала характер, кажучи делікатно, повного профанства в економіці. І не диво, економічна політика була в руках адміністраційних, бюрових чинників, не підготовлених до такої роботи. На жаль, у цій „добродійній" акції забезпечення селян кредитами взяли участь і наші банки, які тепер гірко плачуть на свою долю.

Ніхто не думав про те, чи витримає селянське господарство ті товарові й готівкові кредити, які пхалися в руки рільників, а ще менше думали про те, чи будуть рентовні в маленьких господарствах низького культурного рівня ці кредити, машини, щепи, будівлі, на які видавалися позички і т. ін. Ще менше думали кресові економісти про те, чи витримають ці господарства панський одяг, лякерки, шовкові панчішки, в які намагалися одягнути наші села, витворюючи стан своєрідної „модної" психози.

Зрештою, і не було кому про це думати.

Без економістів та аґрономів, освіти й самосвіти.

Наш селянин-хлібороб, так само як і польський, ще не навчився користуватися папером і олівцем, він не знає калькуляції і біляносування. Його почали вчити „економіки" не з цього, а з підписування векслів, і нівроку, зробив він у цьому напрямі великий поступ: за кілька років напідписував стільки векслів, що вистане їх і для дітей.

Українські інтелігенти, ясно передбачаючи, чим скінчиться подібна економічна політика, нераз били на трівогу в пресі („Діло", „Новий Час" і ін.) та вживали заходів до того, щоб дати селянинові освічених керманичів, які вказували би йому, що буде для його господарства рентовне та як вести господарку раціонально й економно, щоби врешті вона сама себе не їла.

А це власне й сталося: низький загальний рівень селянських мас, такий самий низький рівень сільсько-господарської культури та неекономне ведення господарства й довели до сьогоднішнього туберкульозного стану рільництво. А це все мало свої первопричини: закриття в більшості повітів Просвіт, шкільне двоязичіє в сільських школах, недопущення на Волині т-ва „Сільський Господар" (крім одного повіту) та всякі труднощі в розвитку української кооперації. В цих умовинах хліборобські маси не могли мати належної агрономічної керми й не могли застосувати в господарці та свому приватному житті потрібних норм та ощадности. Соймикові агрономи також не могли виконати цього завдання, бо їх обертали в аґентів для накидання селянам того, що не могло бути для них рентовним.

Врешті, про дефіцитову господарку на наших землях дуже красномовно говорять обчислення Пулавського Інституту та життєві факти: сьогодні селяни мусять продавати землю, щоб заплатити за коштовні машини й погної, накинуті їм ріжними агентами, кулками рільничими та соймиковими агрономами. Така іронія тої дійсности: ті, що називали себе нашими культуртреґерами, через нерозуміння господарських справ і політичні тенденції довели наші селянські господарства до руїни. Лише ті господарі, що не квапилися обтяжувати свої господарства непосильними кредитами на подібну господарську „розбудову" і йшли за голосом наших аґрономів та купували машини гуртом через кружки „Сільського Господаря" чи кооперативи, нині почувають себе трохи лекше.

Життя переконує навіть найбільше засліплених, що економічний стан наших земель катастрофальний та що ті методи хатньої економіки, що їх зродили виключно політичні тенденції — не допустити до розвитку українського господарського орґанізму та зутраквізувати його, — збанкротували. Нема вже тої зовнішньої сили, яка оздоровилаб цей туберкульозний орґанізм.

Є один лік — це самодіяльність наших господарських мас у формі своїх господарських орґанізацій; лише вона всилі налагодити саморятункову акцію і здійснити ідею ощадного ведення господарства шляхом скупчення знаряддя праці в сільських орґанізаціях при індивідуальному використовуванні землі.

Зрештою, в цьому напрямку ділає саме життя: вже тепер кілька господарів складаються на змонтування воза, одні в одних позичають коні, плуга і т. д.

Банкроцтво штучних апаратів.

Всі ті штучні апарати, як своєрідно сконструовані соймикові рільні комісії й агрономічний персонал, кулка рільничі, „утраквістичні" сільсько-господарські кооперативи, спілки, синдикати й товариства, — все це лежить сьогодні на обох лопатках, банкротує, ліквідується або жде смерти. Міліони, які могли підтримати селянські маси, пішли намарно.

Все це трималося не рацією економічного життя, а поверховною політичною думкою та великими кредитами й субвенціями. Сьогодні не маючи їх, ті, що їх творили і при них годувалися, можуть лише мріяти про нові субвенції і мріючи відходити з арени економічного життя. А відходячи, залишати по собі доведені до повної руйнації хліборобські маси, прибиті не лише матеріяльно, але й психічно. Кому й у що може тепер хлібороб вірити? На що він може надіятися. Таж віру у свою орґанізацію в ньому систематично, роками підривали.

На великий наш сором, одному ще найбільше вірить доведений до голоду селянин — цій торбині, з якою він іде жебрати в таких самих бідних і голодних, як він сам.

А що робиться для оздоровлення господарського життя?

Senex.

творчости і бездушно копіювати те, що колись хтось робив. Для науки копіювання інша річ, але навіть найвірніша копія сучасного мистця з давнього твору не може бути вільна від мимовільних сучасних налетів. Отже замісць копіювати старі, вже виконані проблеми, краще докидати цеголку до творення нових.

Відробити незроблене не можливо ні психольогічно, ні фізично. Поставити собі таке завдання, це значить ніколи не догонити нового мистецтва, яке тимчасом піде собі далі. Догонити треба скороченою дорогою, теоретичним курсом. На те істнують школи, щоби вчили вислідів добутих на чужому, які мають дати мистцеві змогу безпосередньо перейти до нової творчости. Коли муринн з африканських пралісів доскакують до університету, то чи вони проробляють наново той шлях, яким проходили інші? Чи Японія засвоїла собі здобутки Европи, відтворюючи шляхи, якими йшла Европа?

Ми можемо жалувати, що ми не мали такого історичного малярства, як наші сусіди, але на це нема ради. Треба було його зробити тоді, коли на це був час. Нині актуальні вже інші потреби, які мусять бути заспокоєні, бо знову були би прогалини в нашій культурі.

Важним чинником у розвитку національного мистецтва є відношення суспільности. Мистці мусять дістати змогу працювати. Ніхто не може з них розвинути ширшої роботи, коли не має до цього відповідних засобів. Те велике історичне мистецтво, якого ми заздримо так часто полякам, було виявом дбайливої матеріяльної підтримки польського громадянства. А у нас? Найкращим показчиком кількість проданих на виставках річей. Ще можна би знайти виправдання, коли не купують „занадто модерних" річей, але стовідсотковий національний мистець (тай ще який мистець!) М. Бутович не продав на виставці ніодної речі! Перейдіть хати нашої інтеліґенції, нераз навіть дуже заможної і побачите скільки і що там, за малими виїмками, висить. Просто жах! На почесних місцях таборове мазунство з Каліша. Те саме з деякими нашими установами. Для прикладу зайдіть в один із репрезентативних львівських клюбів для плекання товариської культури, де навіть нераз відбуваються відчити в обороні мистецтва... перед мистцями. Погляньте, що там висить на стінах! Ті самі ілюстровані премії для читачів „Народньої Справи", що висять у першій ліпшій читальні в околиці Волосатого! А мабуть цілу ґалерію можна би було вже закупити з „дулі".

Будується будинок Національного Музею, де мають бути розміщені просто неоцінені скарби нашого минулого мистецтва, гордість нашої давньої мистецької культури і соромно сказати, скільки громадянство зложило за 15 (словами: пятнацять) літ збіркової акції на ту ціль. Не повірите! Словами: *сімнацять тисяч* золотих!! Таж перше-ліпше село, коли будує церкву вдесятеро стільки складає за 5—6 літ! Чи в таких умовинах має виростати мистецтво, тай ще з національною тематикою?! Мистці мусять шукати за хлібом і творити твори, на які находять відборців. А знаходять їх радше на Заході як у себе дома.

Коли мистецтво має відограти свою культурну ролю в нашому життї, мусить інтерес до мистецтва серед суспільности бути далеко більші, як були досі, бо мистецтво творять не лише мистці, але також громадянство. Досі ця робота була одностороння — мистців — тепер пора на громадянство.

—o—

Революція в Новій Зеляндії.

З Овкленду повідомляють, що заворушення в Новій Зеляндії приймають все більші розміри. Безробітні грабують склепи і зводять з поліцією й військом завзяті бої. Революція поширилася на цілий край. За прикладом еспанських революціонерів юрба кидається на церкви, пробуючи їх спалити. Одна церква наполовину згоріла, а решту вратувала огнева сторожа при допомові війська.

Відгомін загального перепису населення.

СПРОСТУВАННЯ НА СПРОСТУВАННЯ.

Хвальна Редакціє! В ч. 75. часопису „Діло" з 6. квітня 1932. помістив львівський Воєвідський Уряд спростування допису поміщеного в ч. 290. з 27. грудня 1931. дотично конскрипційних надужить у Сокальщині. В спростуванні цім читаємо між іншим: „Рівнож неправдою є, що у звязку із списом населення в сокальському повіті п. поліція когонебудь арештувала, чи то у звязку з цим переводила якісь чинности. Затє правдою є, що д-р Лев Хоминський (в спростуванні мильно названий Хоміцький) зі Сокаля враз з деякими особами заініціював у часі тревання другого спису населення приватний спис населення та видав при тій нагоді проти властей підбурюючу відозву, а також заанґажував до цеї нелеґальної списової акції культурно-освітне товариство читальні „Просвіти" в сокальському повіті". Дальше твердить повище спростування, що „неправдою є, будьто би комендант постерунку пакств. поліції з Тартакова арештував і вдарив в лице Гриця Никона мовлячи: „Вже вам погоїлись рани з минулого року".

На повище спростування заявляю:

Зацитовані вище уступи спростування є неправдиві. У звязку з конскрипцією був арештований я і інші особи, а за участь у довірочній нараді в справі перепису населення перевела поліція численні ревізії. Неправдою є також, немовби я в часі тревання другого спису населення видав підбурюючу проти властей відозву, а натомість правдою є, що видана мною і товаришами відозва містила в собі пояснення закону про перепис населення. Так само неправдою є, немовби я до списової акції заанґажував читальні „Просвіти", а натомість правдою є, що в звязку з переписом населення я не комунікувався ані з читальнями „Просвіти", ані ніхто від тих товариств не переводив ніякого „безправного" спису населення. Так само неправдою є, немовби хтонебудь з вичислених у „спростуванні" осіб був потягнений у звязку з переписом населеня до відповідальности за проступки з §§ 300. і 333. к. з. Вкінці неправдивим є уступ „спростування", який заперечує, що комендант постерунку в Тартакові арештував і вдарив в лице Гриця Никона мовлячи: „вже вам погоїлись рани з минулого року", а натомість правдою є що факт такий мав дійсно місце.

З високою пошаною

Д-р Лев Хоминський.

Вступ до великої катастрофи.

З Буенос Айрес повідомляють, що вулькан Ляс Канхас у північній арґентинській провінції Сальто, який уважали вигаслим, відновив свою діяльність. Дощ каміння впав на сусіднє село Хіяна, при чому тряслася земля. Одночасно в південній Арґентині почав вибухати вулькан Ляс Єгуас. В цілій провінції Кордоба відчули сильний землетрус. На думку чілійських метеорольоґів теперішні вибухи вульканів це тільки вступ до великої катастрофи.

З острова Джави наспіла вістка, що там почав вибухати вулькан Мерапі при одночаснім землетрусі, зливі й повені. Багато будинків завалилося, а залізничі лінії перервані. Ріка Калібатан виступила з берегів.

Святкуймо без алькоголю!

Наближається свято Воскресення Христового. Досі чимало громадян і громадянок — у тому, на жаль, і чимало українців (ок) опоганювало це велике свято вживанням алькогольних напитків. І нині, в часі небувалої економічної кризи находяться у нас люди слабої волі, що заливаються алькоголем, викидаючи намарне гроші, які можна вжити на хосенні цілі. Очевидно це є велике суспільне лихо і з ним мусимо боротися. У боротьбі з алькоголем і нікотиною здобуло в українському громадянстві право горожанства популярне гасло: „Замість на алькоголь і тютюн — гроші на „Рідну Школу"! " — Ідучи за тим голосом — Головна Управа „Рідної Школи" видала артистичні карти, що звільняють від алькогольних напоїв. Хто купить таку карту — зложивши на неї добровільну жертву, але найменше 2 зол., — той замість алькогольних напитків кладе на святочний стіл ту карту. Такі карти можна дістати у всіх Повітових Кружках та в Головній Управі „Р. Ш." (Львів, Ринок 10). Виказ громадян і установ, що купили протиалькогольні карти „Р. Ш.", будуть оголошені в пресі.

Подбаймо, щоби всі українці та українські установи поприкрашували свої столи протиалькогольними картами „Рідної Школи".

Фридрих Фребель.

(Памяти творця дитячих садків.)

Німеччина влаштувала в часі від 29. березня до 2. квітня ц. р. в Бад Блянкенбурґ (Турингія) величаве свято з нагоди 150-ліття уродин великого педагоґа Фридриха Фребля. Промовляли там такі педаґоги як Гальфтер, Фолькельт і Петерсон. Цей великий опікун дітвори дав почин новим напрямкам педаґоґіки.

Фребель був сином пастора; як сирота, переслідуваний мачухою мав прикру першу молодість. Його освітою ніхто не займався, так, що після народньої школи пішов на практику до лісничого і тут аж до 23 року життя терпів злидні. Чудова іскорка педаґоґічного покликання дрімає в ньому до 1805 р. Пізнає він Ґрувера ученика Пестальоція та у нього стає учителем зразкової школи у Франкфурті. Знайомиться із творами Пестальоцція, відвідує його та лишається у нього два роки. У німецьких університетах доповняє свою освіту та після війни Німеччини з Наполеоном в р. 1817 засновує у Кайльгав біля Рудольфштату „Загально-німецьке виховне заведення".

Реакційний пруський уряд домагається зачинення школи. У тому часі зближається Фребель до фільософа Кравсого, великого прихильника чеського педагоґа Коменського. У 1831 р. Фребель виїжджає до Швайцарії. Тут своєю діяльністю здобуває собі розголос так, що стає управителем заведення для сиріт у Бурґдорфі. Опісля вертається в родинні сторони та основує в Бляйкенбурґу (1837) „Виховне заведення для малих дітей". В 1840 р. перемінює це заведення на „дитячий садок". Вид забави дітвори насуває йому творчу думку, занятися цією потребою дитячої душі. Другу половину життя присвячує створенню дидактичної системи дошкільного виховання по думці своїх ідей що: садок — це школа, діти — це рослини, а вчителі — це огородники. Фребель пропаґує свої ідеї, видаючи тижневик „Прийдіть, жиймо для наших дітей". Опісля другий тижневик „Тижневик Фребеля". У цьому-ж часі організує методичні курси для жіноцтва, серед якого стрічає гарячих приклонниць. Перед смертю бачить Фребель, що прилюдна думка є за ним, доказом цього факт, що ґенеральний німецький учительський конґрес у Ґоті 1852 р. віддав Фреблеві пошану. У цьому році він умирає у Марієнталю. На могилі поставили памятник, де написано девізу його життя: „Жиймо для дітей"

Методу Фребля характеризує глибока віра, що людина має багато приспаних талантів і що кожна людина змагає до їхнього розвитку. Вчитель повинен улекшувати природний їх розвиток. Активність дитини проявляється найкраще у забаві, яку треба степенувати відповідно до віку. Фребель створив 6 комплетів дарунків, що сприяли умовому й фізичному розвиткові дитини. Фребель створює для дітей методи виховання, основані на правах природи. Заслугою його є те, що він перший найшов спосіб, як підготовляти дітей до школи та подав підстави цього виховання у діточих садках.

Олександер Тарнавич.

—o—

ВАЖНІ НАРАДИ В ЖЕНЕВІ.

БЕРЛІН, 18. IV. ПАТ. Із Женеви повідомляють, що канцл. Брінінґ конферував із англ. міністром закорд. справ Саймоном і мін. закорд. справ Італії Ґранді.

Довкола крюґерівської афери.

Стокгольмська поліція арештувала трьох директорів концерну Крюґера, вмішаних у його махінації. На основі документів стверджено, що нечисті операції Крюґера розпочалися ще в 1925 р. Арештовані тепер директори помагали Крюґерові в недозволених бухгальтерійних махінаціях, ділаючи як шефи підозрілих товариств, які створено тільки на те, щоб уможливити безправні переливи у книжках ріжних фірм, і через те дійсний стан підприємства був незнаний.

Французькі банки позичили свого часу Крюґерові 275 міліонів франків, які він виплатив Польщі за аренду польського сірникового монополю. На покриття тієї суми банки дістали відповідну скількість польських облігацій. Тому рік французькі банки почали стягати свої капітали, заанґажовані в крюґерівських концернах, втративши до них довіря, однак все таки потерпіли втрати.

Паризька преса повідомляє, що шведський банк винен паризькому грошевому ринкові 100 міліонів франків. Зобовязання інших швайцарських банків також великі. Вартість акцій Крюґера, закуплених французькою публикою, обчисляють на 500 міліонів франків номінальної вартости. З того приводу кілька визначних осіб з французького фінансового світа перебувають тепер у Стокгольмі.

—o—

З кооперативного життя на Рівенщині.

(К—С.) В селах, де є кооперативи, відбулися загальні збори. На зборах виявлено, що незалежно від пануючої кризи стан кооператив не погіршився: всі кооперативи стоять добре, за виїмком лише тих, що ульокували свої фонди у власні будинки і тому мають страти, які в біжучому році надіються покрити. Крім світлих сторін зустрічаються й темні. Деякі кооперативи легковажать кооперативну дисципліну й солідарність та йдуть в кооперативних справах „самопас". До таких кооператив треба віднести кооперативу в с. Дулібах під проводом п. Дікала, який, щоби добути позичку, приєднав дулібську кредитову кооперативу до Польського Союзу Кооператив, не розуміючи того, що завдання українських кооператив творити тільки власні капітали і тільки на власних капіталах істнувати, а не обтяжувати населення чужими великими кредитами, які можуть вилізти потім боком. Не можна оминути також і кооперативи в с. Тудорові, яка теж схибила, купивши дім під власний будинок за 2500 золотих, не дивлячись на заборону повітової конференції. Добре, що збори такої купівлі не акцептували, а то міг би такий нерозважний крок причинитися до занепаду кооперативи. На всіх зборах домагалися орґанізації повітового союзу кооператив. Інструкторський відділ Волинського Селянського Кооперативного Банку в Рівному, йдучи назустріч потребам та бажанню населення, взявся за переведення цієї справи в життя.

ПАШПОРТ — 400 ЗОЛОТИХ.

З Варшави повідомляють, що ціну за закордонні пашпорти підвищать на 100 проц., себто пашпорт коштуватиме 400 зол. Ця підвишка є не лише в звязку з фіскальними причинами, а також тому, щоби утруднити виїзди за кордон.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

У ЧЕТВЕР ПРИЇДЕ ПІЛСУДСЬКИЙ.

Із Варшави повідомляють, що Пілсудський вернеться з Румунії у Варшаву в четвер.

Прем. Пристор виїхав із Криниці до Варшави в понеділок.

ЗНИЖКА ПРОЦЕНТУ В КАСАХ ОЩАДНОСТИ

У звязку з порученням ради союзів комунальних кас ощадности знижать процентову стопу від вкладок ощадности в міських і повітових касах Варшави, Львова, Кракова, Катовиць і Познаня з 8 на 7 проц. у рівному відношенні. Знижка обовязувала би від 1. травня.

9-МІСЯЧНІ ПІДМОГИ ДЛЯ УМОВИХ БЕЗРОБІТНИХ.

У Варшаві радила надзірна рада заведень обезпечень умових робітників над справою, чи мають знизити підмоги з 9 на 6 місяців. Голосами робітників ухвалити вдержати 9-місячний час підмог, під умовиною, що службовець є 36 місяців в обезпеченні (досі було 24 місяці). Ствердили теж, що треба підвищити вкладку.

ЯПОНСЬКО-БІЛЬШОВИЦЬКИЙ КОНФЛІКТ.

ЛЬОНДОН, 18. IV. ПАТ. На японсько-сибірському кордоні прийшло до напруження між Японією та СРСР. Японці закидають більшовикам, що вони виконали замах на військовий поїзд і тому манджурська влада в Харбіні заарештувала кільканацять більшовицьких горожан, м. н. секретаря сх.-китайської залізниці. Більшовики сконцентрували здовж кордону між Манджурією та Владивостоком 70.000 вояків. Більшовики скріпили залогу в Сахаліні, щоби заняти копальні нафти, які експльоатують японці.

Райтерове бюро повідомляє, що слідство виказало, що замах на поїзд, яким їхали японські війська, виконали російські комуністи.

ЗЕМЛЕТРУС У КИТАЮ ТА ЧІЛЄ.

ШАНҐАЙ, 18. IV. ПАТ. Провінцію Гу-Пеі навістив сильний землетрус. Згинуло багато людей.

ЛЬОНДОН, 18. IV. ПАТ. У Сантіяґо де Чіле відчули короткий, одначе сильний землетрус. Побоюються, що це зачинається передбачувана періода потрясень, спричинених недавними вибухами вульканів.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88·75—8·89·00, канадійський долар 7·91·00—7·91·50, чеська корона 0·26·50—0·26·75, австрійський шілінг 1·05·00—1·10·00, румун. лей 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·35·00—0·35·20, швайцарський франк 1·73·00—1·73·50, фунт стерлінгів 33·80·00—34·10·00, радянський червінець 0·00—0·00, німецька марка 2·11·80—2·12·60

На господарські теми.

НА ЧАСІ.

Від довшого часу чуємо майже на кожному кроці, що треба нам конче довести до співпраці всіх наших економічних установ враз із культурно-освітніми. Ніхто не заперечить, що це здорова думка. На наших очах цілий світ старається, серед найтяжчих умовин, довести до співпраці не лише поодиноких галузей господарського життя, але й цілих держав, бо в цьому бачить одинокий вихід з теперішнього положення.

Над конечністю координації праці наших не лише господарських, але й культурно-освітніх установ, як сказано, багато говорилося, а час до часу появлялися на цю тему й газетні статті — і на цьому кінчилося. Всі казали, що треба координації праці, одначе не було розробленої програми й ініціятиви.

На днях появилася книжечка накладом „Сільського Господаря" інж. Евгена Храпливого п. в. *„Як піднести наше хліборобство"*. — Про співпрацю кооперації, „Сільського Господаря" і культурно-освітніх установ у ділянці суспільної агрономії.

Отже від слів до діла! Зі вступного слова згаданої книжечки довідуємося, що за почином Ради „Сільського Господаря" у Львові покликано до життя *„Головну Організаційну Секцію при Головнім Товаристві „Сільський Господар" у Львові"*. До цієї секції увійшли представники таких установ: Ревізійний Союз, Центросоюз, Маслосоюз, Центробанк, Народня Торговля, Земельний Банк Гіпотечний, Гол. Т-во „Просвіта", „Рідна Школа", „Союз Українок" та Українське Технічне Товариство.

В розділі „Чому „С. Г." і кооперація мусять співпрацювати для двигнення нашого хліборобства?" — читаємо про золоті висліди започаткованої співпраці та докладне вияснення т. зв. „кооператорам", а не дійсним, що українська кооперація свою майбутність може базувати лише на селі, якого хліборобська культура буде стояти високо. Бо щож робити кооперації а то й культурним установам, як село бідне, з відсталою хліборобською культурою — не має ані защо купити — ані що збувати?! В дальших розділах читаємо, як треба для добра нашого села наладнати співпрацю економічних і культурних установ у повіті і на селі. Ці розділи набирають особливої ваги, коли зважити, що дуже часто відчувається у нас незрозуміла конкуренція між поодинокими установами в повітах і на селах. Ці установи нерідко забувають, що служать одній і тій самій добрій справі. Розумно і доцільно поведений поділ праці, завершений тісною співпрацею для добра нашого села — це провідна думка книжечки.

Дійсно щиро треба привитати ініціятиву Ради „С. Г." до створення „Головної Організаційної Секції" та її програму, виложену у книжечці інж. Е. Храпливого. Без перебільшення можна сказати, що ця книжечка повинна обовязково бути в руках кожної людини, яка поважно думає про піднесення нашого села — всіх тих, котрі хотять дійсно працювати, а не вічно теоретизувати чи критикувати.

Маймо надію, що поява цієї книжечки причиниться до дійсної корисної праці для нашого села — до співпраці економічних та культурних установ у центрі, повіті та на селі.

М. М.

НОВИНКИ

— **Конфіската „Діла".** Попереднє (85) число „Діла" занило городське староство, конфіскуючи другу половину допису із Рудок. Є це 11-а з черги конфіската „Діла" в цьому році.

— **Кого покличуть на військові вправи.** З Варшави повідомляють, що цього року покличуть на військові вправи рядовиків рр. 1901, 1904 і 1906 усіх родів зброї, а з р. 1908 лише дужбу. Покличуть теж тих, що м. р. мали відбути вправи, а з якихсь причин не відбули їх.

— **Знак кепських часів.** З адвокатських джерел нас інформують, що чим далі, то все більше кримінальних справ у судах, які повстають на тлі ошуканства і афер. Таке явище пояснюється кепським часом; безробітні йдуть на всяке злочинство

— **Українська мова в суді.** У звязку зі статтею під тим заголовком в ч. 82 „Діла" з дня 15. ц. м. пишуть нам: 1926 року суддя і віцепрезес окружного суду в Станиславові Вавжкович на домагання д-ра Когута з Богородчан видати рішення в українській мові, видав був рішення відмовне, мотивуючи його тим, що „закон не знає такої мови". Д-р Когут вніс відклик до президії апеляційного суду у Львові а цей прихилився до відклику й наказав окружному судови в Станиславові не робити ніяких перепон у вживанні терміну „український".

— **Посилки друків подешевіють.** Польське м-ство почт і телеграфів передбачує дальшу знижку почтових оплат для деякої категорії посилок. Пільги будуть при посилках почтових друків, за які оплату зменшать із 5 сот. на 3 сот. у краєвому обороті. В звязку з тим видадуть 3-сотикові почтові марки.

— **Розправа Ґорґонової** визначена на 25. квітня. Свідки одержали вже візвання. Перед трибуналом присяглих зізнаватиме й слідчий суддя Кульчицький, який весь час вів слідство.

— **Дрібні вісти.** На Високому Замку у Львові застрілився з невідомої причини 18-літний учень VIII кляси, Казимир Кулік. — В Ременові пов. Львів Юлія Кріль отроїла відваром з маківки свою одномісячну дитину. — На стації в Букачівцях 30-літний паламар Конопельський впав під колеса паровозу, які відтяли йому одну ногу.

— **Невдале обманство.** В почтовому уряді у Львові арештували Дмитра Данильця з Перемишля, коли при допомозі сфальшованої щадничої книжочки хотів дістати 100 зол. Данилець вложив до почтової щадниці 10 зол., перебив цю цифру на 300 і хотів вибрати 100 зол. Підозрівають, що арештований мав спільника.

— **Смерть безробітного.** Безробітний Йосиф Зюлковський виїхав зі Львова до Перемишля, щоби найти собі працю. Тому, що їхав без білету, перед перемиською стацією, ухиляючись перед контролею, вискочив із потягу так нещасливо, що впав під колеса, які розторощили його на смерть.

— **Пожежі.** В Білому Лісі біля Туринки (Жовківщина) згоріла стодола та стайня Ів. Купецького. — В Печихвостах згоріла хата, стайня та стодола Войт. Міґдала.

— **Грабунок.** В с. Юськовці, кременецького повіту три озброєні бандити напали на дім Мошка Тенера і зрабували 400 зол., 49 долярів та великий запас цукорків. Напасників викрили й арештували.

— **Жертви повені.** Мешканці с. Лохачі пов. Сарни витягнули з води топільника, 9-літного Андрія Миколайчука, що згинув підчас повені. — В ріці Случ біля с. Чудень пов. Сарни виловили трупа, в якому пізнали Данила Котика, мешканця с. Нижного. — На шляху Березниця-Антонівка, де повінь перервала дорогу, упав у воду Денис Почекайло з возом і кіньми. Почекайло врятувався, коні з возом потонули.

— **Засуджені шантажисти.** Дня 14. ц. м. в рівенському окружному суді відбулася розправа проти б. редактора „Останніх Вядомосьці Волиньскіх" В. Вержбіцкого і співробітника тоїж газети Яна Розенсаля, обвинувачених в шантажі, а також і Пількевича, обвинуваченого за образу урядовця. Суд засудив Вержбіцкого на 7 місяців тюрми і 200 золотих гривни, Розенсаля на 5 місяців тюрми, Пількевича на 2 місяці арешту.

— **З хроніки душогубств.** Мешканця с. Підгайці пов. Кремянець Пилипа Васюка застрілили на його подвірю, коли вертав із крадіжи буряків. Хто вбив, невідомо. — В Рівному, при вулиці Ягайлонській в мешканні акушерки Венської уродила Ядвига Пашковська дитину, яку вона разом з акушеркою спалила у печі. Венську і Пашковську арештували. При ревізії знайдено в печі останки кісток нещасної дитини. — Цими днями застрілили крізь вікно мешканця с. Березенки кремянецького повіту Грицька Сокула. Підозрівають в убивстві сина, що не жив у згоді з батьком.

— **Найшли трупа.** Біля села Стожек, кремянецького повіту, найшли трупа чоловіка літ під 60. Переведене слідство виявило, що це мешканець с. Єловіце Василь Ясюк і убив його племінник Явтух Ясюк. Арештований Ясюк признався до вини. Причиною вбивства було непорозуміння в господарстві. Убивник знущався над трупом, зрабувавши йому 40 золотих. Судитиме його наглий суд.

— **Таємна горальня.** У мешканця с. Піщатинці, кремянецького повіту, Семена Пасіки відкрили тайну горальню. Повне її оборудування сконфіскували, а „незалежного" винокура потягнено до відповідальности.

— **Родинна траґедія.** В м. Володимирі, сарненського повіту жінка волосного писаря Малевська застрілила двоє своїх дітей 7 і 11 літ і сама застрілилась. Вона лишила лист, в якому нарікає на кепське життя з мужем, а дітей, пише, застрілила, бо любила і тому хотіла вічно мати їх біля себе.

— **Пятнистий тиф.** У містечку Мельниця й околиці (пов. Борщів) вибухнув пятнистий тиф. Було кілька захорувань.

— **Присуд у виленському процесі.** У понеділок закінчилася в Вильні розправа проти студ. Вульфіна, обвинуваченого в звязку з протижидівськими ексцесами з листопада м. р. Його засудили на два роки тюрми, що заступає дім поправи за участь у вуличному збіговищі, якого учасники допустилися насилля на студентах-поляках. Засуджений остав надальше на волі за кавцією.

— **Трійливий газ у Гамбурзі.** В гамбурській пристані недалеко корабля „Курір" стали нараз душитися люди від кашлю. Це розійшовся був ненадійно трійливий газ, який приніс вітер. Була це сірково-хльорова сполука. Ведуть слідство.

— **Демонстрації проти Мусолінієвої песи в Варшаві.** В суботу в Народовому Театрі в Варшаві відбувалася вистава Мусолінієвої песи „100 днів". Підчас вистави розкинули з галерії на салю летючки в польській мові, підписані жидівською партією „Бунд", проти Мусолінія та фашизму. Поліція вилеґітимувала кількох глядачів. Підчас дальших дій демонстрації повторилися та не вгавали до кінця вистави. Поліція замкнула галерію, вилеґітимувала всіх присутніх там і 4 арештувала. В метушні один із глядачів дістав апоплектичного атаку. В театрі був дипльоматичний корпус і вся італійська амбасада.

— **Жертва свого звання.** В Льондоні померла славна фільмова артистка Беті Аман, небавившись пропасниці при накручуванні фільми „Орлиця" в Африці на основі сценаря Оссендовського.

— **Звишка цін збіжа в Америці.** В Шікаґо ціни збіжа підскочили в останніх днях на 11 проц. при оживлених оборотах. Пояснюють це сподіваннями зменшеного жнива. Фахові кола передбачують, що цьогорічні жнивні збори будуть на 40 проц. менші від торічних. Надіються теж звишки цін на інші рільні продукти. Оптимісти говорять, що це зворотний момент у теперішній світовій кризі та що звишка цін американського збіжа приверне найперше захитане довіря до Зединених Держав і згодом причиниться до оздоровлення світової господарки.

— **Оголошення.** До всіх державних функціонарів без огляду на службовий ступінь та емеритів і вдів по них, Управа похоронної каси Союзу працівників Почт і Телеграфів Львівської округи з метою принести полекшу в похоронних коштах членам цієї каси та їх рідні, зробила умову з фірмою Похоронного Заведення Станислава Здона при вул. Вірменській ч. 18 і одержала 35 проц. знижки від цін нормальних похоронів, а саме від найвеличавіших до найскромніших, для дітей і для дорослих. Управа цієї каси признала, що подані ціни на підставі умови в вищесказаною фірмою відповідають сьогоднішнім критичнім відносинам та що принесуть велику полекшу в поношених похоронних коштах. Знижкові посвідки на випадок смерти видає Окружна Управа Похоронної Каси при Союзі Нижчих Працьовників Почт Телеграфів, вул. Оссолінських ч. 17 А. у Львові, як також приймає зголошення на членів Похоронної Каси. За Управу: (печатка): **Союз нижчих працьовників почти, телеґр. і телеф. у Львові.** Секретар: (підпис нечиткий), презес: (підпис нечиткий), скарбник: І. Боркуш.

— **Викладова акція Протиалькогольного Т-ва „Відродження".** Українське Протиалькогольне Товариство „Відродження" розпочинає цикль прилюдних викладів. Предметом їх будуть у першу чергу природничі науки, популярна ґігієна а дальше суспільні питання. В неділю, 24. квітня год. 4.30 (16.30) в домівці Т-ва при вул. Костюшка ч. 5/I пов. відбудеться перший прилюдний виклад: Д-р С. Парфанович — „Овоч і ярина на услугах людського здоровля". Вступ вільний. Запрошуємо громадянство до якнайчисленнішої участи. — **Гол. Рада „Відродження".**

— **На „Свято Матери".** Накладом „Загальної Книгозбірні" в Коломиї появилася вже довго ожидана збірочка поезій Уляни Кравченко п. з. „Шелести нам, барвіночку", призначена до використання в день Свята Матери. Ціна 1.— зол. Дістати можна скрізь по книгарнях, у авторки в Перемишлі (Паркова 9) або в Видавництві. На пересилку долучити 15 сот.

З кіна.

Кіно „Паляс": „ПОЛУМЯНІ ГОРИ".

Воєнна фільма з австрійсько-італійської війни, очевидячки нині аранжована. Преґарні знимки гір, інтеліґентний підхід до сюжету: обі ворожі сторони мають ті самі прикмети геройства та саможертви. Фільма має нагоду показати їзду на лещатах. Дискретно вплетений епізод із родинної траґедії, що як уся фільма кінчиться погідним, поетичним акордом

—o—

З листів до Редакції.

I.

В СПРАВІ ТВОРІВ В. ЮРЧЕНКА.

До Хвальної Редакції „Діла“, Львів.

Маю за шану просити не відмовитися помістити на сторінках Вашої газети нижче подану мою заяву:

Ознайомившись докладно з творами п. Віталія Юрченка, які відносяться до опису життя як на поневоленій червоними москалями Україні, так і на Соловках (Усевлон), та переконавшися у правильности їх, завдяки особистим розмовам з тими людьми, яким пощастило в лютому місяці цього року втікти з України, а серед яких були і такі, які втікли зі Соловок, — я прилюдно у власному імені та в імені українських вояків, з їх на те уповноваження, заявляю урочисто, що все написане п. В. Юрченком у його трьох книгах, а саме: „Шляхами на Соловки“, „Пекло на землі“ та „Зі Соловецького пекла на волю“ не тільки відзеркалює радянську дійсність, а навіть передає її в досить стриманих тонах, бо не вичерпує всього того жаху, про який розповідають ті особи, які, під більшовицькими вистрілами, втікають з радянського пекла та пораненими добираються до цивілізованих країн.

В той-же час з повною відповідальністю заявляю, що називати зазначені вище твори п. В. Юрченка „нездоровим плодом нездорової фантазії“ можуть лише ті добродії, які або перебувають постійно на службі у більшовиків, або зєднані ними на те, щоби ці слова виголосити.

Полковник **Гнат Порохівський,**
був. командант Бриґади Армії УНР., начальник українських вояків еміґрантів у Румунії.
Букарешт, Каля Каларашілор 182.

II.

У ВЛАСНІЙ СПРАВІ.

Хвальна Редакціє!

Прошу ввічливо оголосити слідуючого мого листа: Від якогось часу став я предметом гострих нападів на сторінках „Нового Часу“. У 82. ч. „Нового Часу“ з дня 15. квітня 1932 р. знов появилася новинка п. н. „Радуйся перемиська ґімназіє“, з якої виходить, що я „знов припадково попав у понеділок на продовження засідання звйонзку гродського Б. Б.“ Вістка ця в цілости не відповідає правді і є безпідставною видумкою.

Дякуючи за ласкаве поміщення цих рядків остаю з глибоким поважанням **Шах Степан.**

У Львові, дня 15. IV. 1932.

Одинокий спосіб зорганізовано нести поміч українським інвалідам це стати членом Українського Т-ва Допомоги Інвалідам у Львові. — Річна вкладка 6 зол. або місячно 50 сот.

Листування Редакції.

Д-р Іл. Боцюрків, Бучач: Допису „Міщанського Братства“ не помістимо. Поладнайте справу на місці.

СПОРТ.

Біг навпростець.

Дня 17. квітня відбувся внутрішній клюбовий біг навпростець УССК, що був елімінацією перед змагом за мистецтво львівської округи. Довжина траси 3 і пів км., мета і старт на площі С-Б. Змагунів стартувало 13. Перший прибув до мети Сліпко в часі 13.53.7, 2) Полотнюк 2 метри за першим, 3) Матвійчук, 4) Левицький, 5) Савчук. Один змагун не покінчив бігу.

Копаний мяч в зах. і середущій Европі (17. IV. 1932).

Австрія. Остання неділя була вільна від змагань за мистецтва, зате відбулися чверть-фінали за австрійську чашу: Рапід переміг високо друголіґову дружину Остмарк (14:1), Адміра виграла з БАЦ-ом (7:2) і ВАЦ ремісував зі Слованом (4:4). Так у півфіналі за чашу найшлися: Рапід, Адміра, Спортклюб і увійде як четвертий переможець із других рішаючих змагань ВАЦ — Слован.

Англія. Мистецтво I. Ліґи добув Евертон перед Арсеналом. Слід зазначити, що в мин. році Евертон був ще в другій лізі. Є це одна з найліпше платних у світі дружин, з якій сам напад коштує ні менше ні більше, а 40.000 анґл. фунтів. Сума неймовірна, одначе правдива.

Голяндія. В Амстердамі відбулися міжнародні змагання Голяндії з Бельґією, які закінчилися перемогою господарів 2:1. Видців 30.000.

Італія. Перше місце в I. лізі заняв хвилево Ювентус завдяки перемозі над Тріестом 4:2. Больонія, яка досі постійно провадила в табелі, програла з Амброзіяною 4:2.

Польща. Несподіванкою в ліґових змаганнях була перемога Чорних у Варшаві і Леґії в Кракові з Вислою. В Кракові виступив вперше б. грач львівської Лехії, Пайонк, який мав бути найліпшим змагуном на грищі. Перше місце в табелі веде дальше Леґія (6 п.). Дальші місця займають: ЛКС, Гарбарня, Рух і Краковія (по 3 п.), Поґонь, Варта, Польонія, 22. п. п. і Чорні (по 2 п.) Висла (!) та Варшавянка без пункту.

Швайцарія. Цюріх. Міжнародні змагання за чашу д-ра Швелі між Швайцарією і Чехословаччиною закінчилися несподівано високою програною чехів у в. в 5:1 (3:0). **Д.**

На санування Т-ва „Просвіта“.

XX. ВИКАЗ ПІДПИСАНИХ ПОЗИЧОК ДЛЯ САНУВАННЯ Т-ВА „ПРОСВІТА“.

Бучач: Барон Михайло 25; **Заліщики:** Бараник Василь 50; **Тернопіль:** Барабаш Іван, Ходачків 25, о. Бачинський Юліян, Байківці 10; **Перемишляни:** Бартковова Анна 20; **Судова Вишня:** Бобак Теодор 20; **Новий Санч:** Попадюк Василь, Солотвина 20, Ґуралечко Андрій 25, Левко Евстахій 25, Беймук Петро, Лабова 30, о. Кульчицький Михайло 20; **Надвірна:** Надвірна Рада і Управа кооп. „Підгірянка“, Пніве 10, о. Жолкевич Роман, Пніве 5, Сиротюк Андрій 50; **Калуш:** Повітова Спілка Торг. 10, Матійців Прокіп 1, Хацевич Христина 2, Бартко Степан 5, Бережницький Петро 50; **Краковець:** Баран Омелян 10; **Коломия:** Білинкевич 2; **Ходорів:** Маланчук Михайло 5, Масна Моруна 5, Шиманський Анд. 5, Ґураль Степан 5, Гураль Дмитро 10, Гураль Василь 5, Мелимук Іван 10, Телішевська Марія 10, Дмитро Чолій 5, Пилип Бережавський, Дуліби 5, Степан Ґерич 25, Ґерич Олена 5, Заяць Яким 5, Герич Василь 5, Солтан Дмитро 5, Солтан Марія 5, д-р Кузик Яким 7.50, Соханова Оля 7, Баглай Андрій Дуліби 5; **Бережани:** Сагайдак Олена, Лани 25; **Чесанів:** Андрухів Василь 5; **Теребовля:** о. Мохнацький Степан 50, д-р Воробець Тома 30, Мацькевич Степан 30; **Самбір:** Баранецька Марія 30, радн. Бережанський Василь 10; **Ліско:** Василишин Михайло 25; **Любачів:** Д-р Ардан Степан 50, Баран Андрій 5; **Підволочиська:** Білик Семен 5; **Рава Руська:** Вдовичівна Іванна 10, Горечий Лука 5, Зелений Василь 5, Кравчук Мирон 5, Сухий Роман 5, Гладюк Степан, Маґерів 10, д-р Білик Данило 50, д-р Богачевський Юліян 20; **Журавно:** Біґун Микола 5; **Перемишль:** Читальня „Просвіти“, Валява 40, Білинський Ізидор 100; **Дрогобич** о. Бараник Северіян 25, Білас Михайло, Найлорф 10, д-р Блажкевич Іван 50; **Рожнітів:** Іжицький Омелян 50; **Рогатин:** Бабюк Роман 10, Бачинський Омелян 25; **Козова:** Михалюк Михайло, Козівка 5, Солтис Іван 5, Бучинський Лев 5, Ґловин Іван 5; **Чортків:** Бандура Антін, Хомяківка 5, Баратович Антін, Шманьківці 5, Баювна Стефанія, Ягольниця 5, Березівський Роман 10, Бистриковський Микола, Шманьківці 5, Білецький Теофіль, Нагірянка 5; **Копичинці:** Білан Микола 20; **Городенка:** Атаманюк Теофіль, Петрів 2, Богоньо Володимир 5; **Городок Яг.:** д-р Біляк Степан 100; **Сокаль:** о. Салук Лука 3, Читальня, Андріївка 9.50, Квасниця Іван, Кристинопіль 5, Читальня „Просвіти“, Поториця 10, Чит. „Просвіти“, Завишня 30, Читальня „Просвіти“, Сокаль м. 50, Гринюк Ірина 5, Студ. Гурток при філ. „Просв.“ 20, Небожук Володимир 5, Покотило Володимир 5, Сапоцький Петро 5, Стефанишин В. 5, Макар Волод. 5, о. Білевич Теодор 10, Баштик Василь, Тартаків 5; **Миколаїв:** о. д-р Р. Юшенків Ілля 5, Сех Михайло, Миколаїв 10, Мих. Говикович 5, Мих. Чучман, Миколаїв 25, Алан Мих. 5, Зиновія Єзерська 10; **Бурштин:** Андрухів Теодор 3, Бардешевський Теодор 25; **Добромиль:** о. Гоцький Бронислав 100, д-р Антоневич Степан 100; **Підгайці:** Бавлець Іван 45; **Угнів:** Онишкевич Андрій 5; **Борщів:** Баглай Іван 100; **Мельниця:** о. Барицький Антін, Худиківці 5, Білинський Павло, Кудринці 25; **Ярослав:** Бартошко Петро 75; **Станиславів:** Білинський Юліян, окр. судда 25, **Західні землі:** Пилипівська Катерина, Познань 10, Аляйкович Йосиф, Кракіз 10. — Разом 2.157.—. **Разом з усіми попередніми 49.481.49 зол.**

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 18 IV. 1932 за масло експортове та десерове пріма 3·00 зол., за літру молока 23—24 сот., літру сметани 1·20 зол., копу яєць 3·30

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.